

Asia: VN/2741/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatuslain muuttamisesta. Kokeilun tavoitteena olisi mm. kehittää esiopetuksen laatua sekä saada tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin, sosiaalisiin taitoihin ja terveen itsetunnon muodostumiseen. Esityksen myötä kokeiluun osallistuvat lapset tulisivat kolmiportaisen tuen sekä oppilashuollon palvelujen piiriin. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää kannatettavana varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kehittämistä sekä sitä, että lasten tuen tarpeisiin puututaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kaikessa toiminnassa.

Esitysluonnoksen mukaan kokeilussa halutaan saada tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitykseen ja oppimisvalmiuksiin. Lisäksi tietoa kerättäisiin perheiden ja kasvatushenkilöstön kokemuksista sekä kokeilun vaikutuksista kuntien pedagogisiin ja toiminnallisiin käytäntöihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, että sinänsä ansiokkaassa tutkimusasetelmassa ja –suunnitelmassa keskitytään lähes yksinomaan lasten yksilökohtaiseen testaamiseen ja kokeilun vaikutuksiin lasten yksilöllisiin oppimispolkuihin. Tietoa perheiden ja kasvatus-henkilöstön kokemuksista kerättäisiin kyselyin, mutta systeemitason näkökulmaa itse tutkimussuunnitelmasta ei löydy lainkaan. Kun kokeilulla esityksen mukaan toivotaan saatavan tietoa kokeilun vaikutuksista kuntien käytäntöihin, tulisi tutkimussuunnitelmaa laajentaa tältä osin. On oletettavaa, että varhaiskasvatuksen organisoinnilla ja laatutekijöillä, kuten esimerkiksi pätevien varhaiskasvatuksen opettajien määrällä ja lapsiryhmien koolla, on oma vaikutuksensa kokeilussa.

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa myös, että lapsen kehitykseen ja oppimisedellytyksiin vaikuttavat merkittäväällä tavalla muutkin palvelut kuin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelut.

Neuvolassa seurataan ja arvioidaan lapsen kasvua ja kehitystä, jotta tarvittavat lapsen tukitoimet, kuten esimerkiksi kuntoutus voidaan aloittaa riittävän varhaisessa vaiheessa. Näiden tukipalvelujen vaikutusta ei tutkimuksessa huomioida.

2. Kommentit esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin.

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun tavoitellaan 10 000 lasta. Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ei ole mainintaa siitä, kuinka kolmiportainen tuki ja oppilashuollon palvelut kokeilussa toteutettaisiin. Esityksestä ei myöskään selviä, korvattaisiinko myös näiden palvelujen lisäkustannukset kokeilukunnille. Kokeilun myötä laajenevat oppimisen tuen ja oppilashuollon palvelut tulisi resursoida tarpeen mukaisesti. Kokeilulla ei tulisi vaarantaa edellä mainittujen palvelujen piirissä jo olevien lasten oikeutta saada tarvitsemaansa tukea.

3. Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia kokeilun käytännön toteuttamiseen, kuten kuljetusten, tilojen, henkilöstön tai täydentävän varhaiskasvatuksen järjestelyihin?

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että tutkimussuunnitelmassa ei huomioida lainkaan kolmiportaisen tuen ja oppilashuollon laajentamista kokeilussa. Tutkimussuunnitelmaa tulisi tältä osin tarkentaa. THL:n ja OPH:n seurantatutkimusten mukaan oppilashuollon palvelujen johtamisessa, resursoinnissa, toteutuksessa ja sisällössä on suurta vaihtelua eri kunnissa. Tutkimuksessa tulisi siten kerätä tietoa oppilashuollon palvelujen järjestämisestä. Tietoa olisi tarkoituksenmukaista kerätä myös tuen vaikutuksesta lasten kehitykseen ja oppimisen edellytyksiin.

4. Kommentit esityksen lapsi-, perhe- tai sukupuolivaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia kokeilun vaikutuksista perheiden arkeen, kuten erilaisiin perhe-etuuksiin?

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää hyödyllisenä ja hyvänä, että lapset pääsisivät kokeilun myötä kolmiportaisen tuen sekä oppilashuollon palvelujen piiriin nykyistä aiemmin. Näin voitaisiin varmistaa tukea tarvitsevien lasten pääsy tarvittavien tukitoimien piiriin varhaisemmassa vaiheessa.

Esityksen liitteenä olevassa tutkimussuunnitelmassa keskitytään kokeilun vaikutusten todentamiseen lasten testaamisen ja yksilökohtaisten oppimispolkujen kautta. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että arviointimittarit tulisi valita kullekin ikäkaudelle soveltuvaksi ja arviointien tavoitteiden ja toteutuksen tulisi olla ymmärrettävät ja selkeät kaikille kokeiluun osallistuville perheille. Lapsia testattaessa tulisi myös aina huolehtia siitä, että lapsi saa arvioissa esiin tulleisiin tuen tarpeisiinsa asianmukaisen avun ja tuen.

Esityksessä on huomioitu laajennetun esiopetuksen vaikutus perheiden etuuksiin käytettävissä olevin keinoin. Esiopetuskokeilun tavoitteista, käytännöistä sekä vaikutuksista tulee informoida perheitä selkeästi sekä valtakunnallisella että paikallisella tasolla. Vaikka kokeiluun luonnollisesti sisältyy koeasetelma, tulisi kokeilua toimeenpantaessa huomioida lasten ja perheiden yhdenvertaisuus lapsen tarpeen mukaisen tuen sekä perheiden taloudellisten etujen saatavuudessa

5. Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin.

-

6. Muut kommentit.

-

7. Liitä oheen enintään 1 A4-sivun tiivistelmä lausunnosta.

-

Seppelin Markus
STM

Ruponen Arja
STM - YTO